

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina: dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrletna K 4.50. — Za ino-zemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer. ■■

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna petivrstica 20 vin., pogojeni prostor 25 vin., poslana in razglaš 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštne proste

Štev. 156.

V Ljubljani, v petek dne 9. decembra 1911.

Leto I.

Proti vojni hujskariji.

Poslanci dr. Adler, Pernstorfer, Seitz in sodrugi so vložili v državnem zboru interpelacijo, ki je treba, da jo objavimo v celoti. Interpelacija se glasi:

Dogodki, ki so dovedli do odpusta šefa generalnega štaba barona Conrad pl. Hötzen-dorfa, so obudili največjo pozornost po vsej Evropi. Prvič se je oficijozno priznalo, da je v Avstriji majhna, ali mogočna stranka, nasvetujoča politiko, ki bi bila sposobna, da poostri napetost, katere žal obstoja med Avstrijo in Italijo, da razbije trozvezo in v daljših posledicah povzroči nevarnost vojne med Avstro-Ogrsko in Italijo. Demonstrativni način, po katerem je nadvojvoda Fran Ferdinand javnosti izjavil svoje obžalovanje zaradi odpusta načelnika generalnega štaba, izjava, da se kot vojak pokori odločitvi cesarja, ali le težkega srca, je javno potrdila, kar se je že davno slutilo: Da je na čelu te vojne stranke sam prestolonaslednik.

Poseganje nadvojvode Franca Ferdinanda v avstrijsko politiko, je bilo že davno znano. Dogodki pri odpustu vojnega ministra Schönauha so jasno obsevali spletakarje, ki so se pletle iz Belvedera. Ali se nikoli se niso želje belvederske stranke tako jasno razkrile, kakor zadnje dni. Naša služba ni, da varujemo pravice avstrijskega cesarja proti njegovemu nečaku in proti ljudem, ki ne morejo dočakati izpremembe na prestolu; ali z vsem povdankom moramo izreči, da imajo avstrijski narodi z enim cesarjem obilno dovolj. Potrebe, da bi jih vladala dva cesarja obenem, nikakor ne čutijo.

Zavedamo se, da smo popolnoma prosti vsake simpatije do grofa Aehrenthala. Mislimo, da je prizadejal avstrijskim narodom z aneksijsko pustolovščino veliko škodo. Proti njegovim politiki v dobi aneksijske krize smo se bojevali na vso moč in tudi danes je naše nezaupanje do njega popolnoma neizpremenjeno. Ali če je bila Aehrenthalova politika škodljiva in nevarna, bi bila politika, ki jo navetujejo v Belvederu in v generalnem štabu, nepopravljiv zločin nad življenjskimi interesi vseh avstrijskih narodov.

Zato odobravamo, da se je tej politiki z odstranitvijo Conrada iztrgalo eno središče sile. Ali velika nevarnost, ki izhaja od belvederske stranke, s tem žal še ni odpravljena. Kaj je pričakovati od te stranke, je pokazala njena kritika brambne predloge; saj se je drznila imenovati najgromnejše žrtve za militarizem in marinizem, ki se tirjajo od avstrijskih narodov, „boren grizljaj“. Se bolj pa je škodovala miru demonstracija nadvojvode Franca Ferdinanda po odpustu njegovega orožja. Šef generalnega štaba se mora odpustiti, ker spravlja njegova politika mir narodov v nevarnost. Prestolonaslednik pa pravi na to, da se mora žal kot vojak ukloniti, ali da stori s težkim srcem! Ali ne more taka demonstracija povzročiti vznemirjenja po vsej Evropi?

ropi? Ali ne more po vsej Evropi nastati vtisk, da se mogočne osebe na Avstro-Ogrskem lahko miselno igrajo z zločinsko mislijo na zavojevalno politiko? Ali se ne more obuditi strah, čeprav je sedaj ostala brez utpeha, pri prihodnji priliki izkrči pot.

Zavedamo se, da smo prosti vsake simpatije do italijanske vlade, ki je ravno iz zvala javno mnenje Evrope z napadom na Tripolitani in z vodstvom vojne, ki kriči zoper vse zakone mednarodnega prava. Ali soditi italijansko vlado je naloga italijanskega naroda. Kot sovražniki italijanske vlade želimo mir in prijateljstvo z italijanskim narodom. Vse, kar more postati nevarno za ohranitev miru, je atentat na blaginjo avstrijskih narodov. Zato smatramo prestolonaslednikovo demonstracijo za težko oškodovanje vseh narodov te države.

V takih razmerah se mora sprožiti vprašanje, če si je avstrijska vlada zavarovala vpliv na zunanjo politiko, ki ji gre; če ima voljo in moč, da se zoperstavi vsakemu nagnjenju agresivne politike.

Vprašujemo torej ministrskega predsednika:

1. Ali je avstrijska vlada vplivala na odpust šefa generalnega štaba barona Conrada?
2. Ali je preskrbela, da bo v namenih ministrstva za zunanje zadeve in vojnega ministrstva vedno pravočasno poučena in da ji bo zavarovan upravičeni vpliv na vse važne odredbe v zunanji politiki monarhije?
3. Ali se bo vlada z vsem poudarkom upirala stremljenju po napadalni politiki izhajajoči od prestolonaslednika in njegovega spremstva? Ali bo vlada z vsem poudarkom opozarjala vladajoče, da žele avstrijski narodi mirne in prijateljske razmere do Italije, da se bodo vsaki agresivni politiki proti Italiji uprli z vso močjo, da naletijo vsak poskus bojevitve politike na najstrastnejši upor narodov in ljudskega zastopstva ter da bi izzval najhujše, vladajočim najbolj nevarne viharje v Avstriji?

Stürgkh in socialisti.

Interpelacija socialistov zaradi vojne stranke je šla ministrskemu predsedniku grofu Stürgkhu za kožo. Odgovoril sicer ni najo tako, kar bi bilo pač najbolj koristno, ali podal je nekako izjavo, ki je imela izražati njegov protest.

Ta izjava grofa Stürgkha se glasi: „Gospodje poslanci dr. Adler, Pernstorfer, Seitz in sodrugi so včeraj ob priliki odpusta šefa generalnega štaba barona Conrada od njegovega urada sprožili na moj naslov interpelacijo, ki se v zvezi s tem dejstvom bavi tudi z zunanjim položajem. V tem ko si pridržujem, da se povrnem ob drugem času k vsebini vprašanj, ki so mi bila v tem predlogu predložena od raznih strank zbornice, se vidim prisiljenega, da že danes zavzamem stališče napram posameznim izvajanjem v obrazložitvi uvodoma omenjene interpelacije, ker ta izvajanja ne le da vladajo proti parlamenta-

ričnim navadam člane najvišje cesarske rodbine v diskusijo, ampak tudi težko greše zoper dolžno spoštovanje (Ehrfurcht — za to besedo, ki jo je rabil Stürgkh, nima slovensčina povsem enakega izraza; Ehrfurcht je s strahom združeno spoštovanje, nekaj kakor „strah božji“; Hrvatje in Srbi rabijo za to izraz „strahopodčitanje“) in so nedvomno sposobna občutno kršiti monarhične in dinastične občutke. Smatram torej za svojo dolžnost, da se s tega mesta z vsem poudarkom ogradim proti njim in jih najodločneje zavrnem.“

Sodrugi dr. Adler ne more priti do besede kakor ministrski predsednik, ki lahko govori, kadar hoče. A ko se je prekinila razprava o proračunskem provizoriju, je podal predsedniku zbornice sledeče vprašanje:

„Gospod predsednik! Nalog imam, da se obrnem do Vas z vprašanjem, ki se tiče dopoldanske jako čudne izjave ministrskega predsednika. Predsedništvo kluba nemških socialistov demokratov je včeraj vložilo interpelacijo, ki se tiče najvažnejših interesov narodov te države, ki so potrebni miru in hočejo ohraniti mir, pa je zato v njihovem največjem interesu, da se že od vsega začetka zavrne vsako netilo in vsaka intriga, od katerekoli strani, ki bi mogla ogroziti mir, ki pa imajo predvsem potrebo, da dobe jasnost o potih zunanje politike, o nastopanju vlade napram tej politiki in o vplivu, ki bi si ga mogle lastiti na to politiko nepoklicane osebe. (Živahno odobravaje in ploskanje.) Bilo je seveda čisto nemogoče, da se v tej interpelaciji ne bi bila imenovala imena teh nepoklicanih oseb. Če se tudi člani cesarskega doma, kakor je običajno povsod po parlamentih, sicer ne jemljejo v debato, če ni potrebe za to — dasi se nanaša ta varstveni privilegij v najboljšem slučaju na vladarja, ne pa na njegove sorce, — je bilo tukaj samo ob sebi umevno, da so se morala imenovati tudi ta imena. Ministrski predsednik ni danes izpolnil pričakovanja, da bo takoj odgovoril na to važno interpelacijo. Razumem, da mora iti ministrski predsednik šle po naloge drugih gospodov, preden si sme dovoliti, da si napravi sodbo o zunanji politiki, ali pa da jo izreče.

Dr. Korosec: To se razume pri zunanji politiki samo ob sebi.

Dr. Adler: Ali če je to umljivo samo po sebi, tedaj je tudi samo ob sebi umljivo, da ni poklic ministrskega predsednika, da nam prireja v parlamentu predavanja, v kakšni obliki in na kakšen način naj parlamentarci in poslanci prednašajo svoja vprašanja. (Živahno pritrdjevanje pri socialistih demokratih.) Niti od predsednika ne bi bilo treba, da bi trpel tako kritiko, ker gre za interpelacijo; popolnoma nedopustno pa je, da nam daje ministrski predsednik, ki niti ni član te zbornice, skrajno nepoklicane svete, v kakšnem tonu naj v parlamentu govorimo o važnih zadevah. (Pritrdjevanje.)

Če nam je ministrski predsednik dejal, da

se ne strinja s parlamentarnim običajem, vlačiti člane vladajočega doma v diskusijo, mu odgovarjamo, da se ne strinja z ustavo, če če vtikajo ljudje, ki nimajo nobene odgovornosti, v najvažnejše zadeve države in narodov. (Živahno odobravaje in pritrdjevanje pri socialistih demokratih.)

Če nam naznanja ministrski predsednik, da greši ton, v katerem govorimo o nadvojvodi Franu Ferdinandu, težko zoper „dolžno boječe spoštovanje“ (Ehrfurcht), tedaj odklanjam tak pouk z vso odločnostjo. (Živahno odobravaje.)

Predsednik: Prosim gospoda govornika, da ne vlači člana cesarskega doma v debato.

Dr. Adler: Dolžan nisem take spoštljivosti (Ehrfurcht) sploh nobenemu človeku. In poslanci si ga ne damo od nikogar diktirati, tudi od grofa Stürgkha ne. Gospoda predsednika vprašujem, če je pripravljen, naznaniti ministrskemu predsedniku, da najodločneje odklanjamo cenzuro, ki se mu je zljubila, nasprotno pa pričakujemo, da izpolni svojo dolžnost in poda pojasnilo o zunanjem položaju in o nastopu vlade v tem oziru, tretjič pa o nastopu tistih faktorjev, ki imajo pri nas največji vpliv, torej zlasti gospoda nadvojvode Franca Ferdinanda. (Živahno odobravaje in ploskanje pri socialistih demokratih.)

Predsednik: V tem slučaju ni potrebno naznanilo ministrskemu predsedniku od strani predsedništva, ker je ministrski predsednik navzoč in je slišal vprašanje.

NOVICE.

* **Proti zavezniku slovenskih klerikalcev.** Radičeva kmečka stranka je postavila med svojimi kandidati za saborske volitve tudi dvoje duhovnikov, ki jima je pa zagrebški knezoškof prepovedal kandidacijo. Duhovniškim kandidatom drugih strank je knezoškof dovolil kandidacijo.

* **Blagoslov draginje.** Statistični urad dunajskega magistrata objavlja poročilo, ki nam jasno priča, kako se leto za letom manjša število porodov. Zadnje leto je bilo na Dunaju 2000 šolskih otrok manj kakor prejšnja leta. Statistični urad prorokuje, da bo trpelo to nazadovanje še nekaj let. Za vzrok nazadovanja porodov navaja urad v prvi vrsti sedanje neznosno draginjo; v drugi vrsti pa dejstvo, da se vedno manj ljudi stalno naseli na Dunaju, česar je prav tako kriva draginja. To so blagoslovi draginjske politike tistih, ki hočejo veljati za „patriote“ in hočejo imeti Avstrijo močno, a ji jemljejo s svojim blaznim postopanjem v draginjskem vprašanju državljane...

* **Prijet defraudant.** Na Dunaju so prijeli v hotelu 24 letnega blagajnika Atzlerja, ki je poneveril pri veliki dunajski trditvi za živila za 75.000 kron blaga in za 1500 kron pisemskih znamk in nato pobegnil z Dunaja. Bežal je v Carigrad, tam pa mu je upadel

ANTON ČEHOV.

V temi.

Muha srednje velikosti je lezla v nos namestniku državnega pravdnika, dvornemu svetniku Gagimi. Ali jo je mučila radovednost ali se je izgubila tja iz lahkomišelnosti ali pa vsled teme; vsekakor nos ni trpel v sebi tuje telesa, pa je dal znamenje za kihanje. Gagin je kihnil, kihnil s čuvstvom, z vršeečim, živžgajočim glasom in tako glasno da se je tresla postelja in so zavzela vznemirjena persesa. Tudi Gaginova soproga Marija Mihajlovna, velika, bobotna blondinka se je stresla in se zdramila. Pogledala je v temo, vzdihnila in se obrnila na drugo stran. Čez pet minut se je še enkrat obrnila in še krepkeje zatislila oči, a spanec se ji ni več vrnil. Vzdihovala je nekaj časa, preobračala se zdaj na eno, zdaj na drugo stran, potem pa se je vzdignila, prelezla svojega moža, obula si šolne in stopila k oknu.

Zunaj je bilo temno. Le obrisi drevja in strehe skednjov so bili vidne. Vzhod je nekoliko pobledel, ali valeči se oblaki so grozili zopet zakriti to svetlobo. V zaspanem, z meglo napolnjenem zraku je bilo vse tiho. Celo čuvali teh vilj molčali, ki je vendar najet za to, da s trkanjem moti nočni mir, in kosec je molčal

— edna perutina, ki se ne boji sosesčine velikomestnih leto-išcarjev.

Mir je skalila Marija Mihajlovna sama. Stojela ob oknu in zroč na dvorišče je naenkrat zavpila. Zazdlo se ji je, kakor da se plazi od cvetlične grede z revno, obstriženo topolo, k hiši temna postava. Izpočetka je mislila, da je krava ali konj, a potem ko si je omela oči, je jasno razločila človeške obrise.

Potem se ji je zazdelo, da se je temna postava približala kuhinjskemu oknu; postavil nekaj hipov, kakor da se ne bi mogla odločiti, je zastavila eno nogo na podzimek in izginila v temi na oknu.

„Tat!“ — ji je hipoma šinilo po glavi in mrtvaški pot ji je zalil obraz.

In hipoma ji je fantazija narisala sliko, ki se je letoviščarji tako boje; tat leze v kuhinjo, iz kuhinje v obednico... srebruina v kredenci... potem spalnica... sekira... razbojniški obraz... zlatnina... kolena so se ji šibila in po hrbtu so ji lezli mravljinici.

— Vasja! — je pocuknila moža. — Bazil! Vasilij Bokofij! Oh, moj Bog, leži kakor mrlji! Predrami se Bazil, prosim te!

— N-no? — je zahrblil namestnik državnega pravdnika in iskal zrak. Glasilo se je, kakor bi nekaj prežvekoval.

— Zdrami se za božjo voljo! K nam v kuhinjo se j prikradel tat! Stojim pri oknu

in gledam; kar zleze nekdo na okno. Iz kuhinje se splazi v obednico... žlice so v kredenci! Bazil! Pri Mavri Jegorovni so lani tudi vlomili,

— Ka-aj ti je?

— Moj Bog, ne sliši! Razumi vendar štor, da sem ravnokar videla, kako je k nam v kuhinjo zlezel neznan človek! Pelageja se bo na vso moč prestrašila in... srebruina je v kredenci!

— Neumnost!

— Bazil, to je neznosno! O nevarnosti ti pripovedujem, a ti spiš in zevaš! Kaj pa hočeš? Ali hočeš, da nas okradejo in pomore?

Namestnik državnega pravdnika se je počasi vzdignil in sedel na postelji; zeval je, da se je tresla vsa soba.

— Vrag vas razumi, kakšni ljudje ste? — je zagodrnjal. — Še po noči nima človek miru! Za vsako neslanost zbude človeka.

— Prisegam ti, Bazil, da sem videla človeka, ki je legel na okno!

— In kaj potem? Naj leze, da bo sit... Najbrž je obiskal našo Pelagejo soldat.

— Ka-aj? Kaj si dejal?

— Dejal sem, da je Pelagejo najbrž obiskal kak vojak.

— Tem hujše! — je zavpila Marija Mihajlovna. — To je še hujše od tatu! V svoji hiši ne trpim cinizma!

— Le poglej to to čednost... Ne trpim cinizma... Ali je mar to cinizem? Čemu mečeš brez potrebe tujke okolo sebe? Preljuba moja, tako delajo od vseh vekov, tradicija je posvetila te navade. Zato je pač soldat, da hodi in kuharicam!

— Ne, Bazil! Ti me še ne poznaš! Ne prenesem misli, da se gode v moji hiši take... Oh, take... Prosim, stopi takoj v kuhinjo in mu ukaži, da naj se pobere! Ampak takoj! A jutri rečem Pelageji, da naj se vpridrukuje ne predrzne več! Kadar umrem, potem lahko dopustite v svoji hiši cinično življenje, a sedaj ne. Izvolite oditi!

— Vrrag... je zarenčal Gagin togotno. — Ampak premisli v svojih mikroskopičnih bahjih možganih, čemu naj grem tja?

— Bazil, v omedlevice se zgredim!

Gagin je pljunil, obul copate, še enkrat pljunil in se odpravil v kuhinjo. Tema je bila v zadelanem sodu in državnega pravdnika namestnik je moral tipati. Spotoma je dotipal duri v otroško izbo in je zbudil pestunjo.

— Vasilisa, — je zaklical — zvečer si vzela mojo haljo, da jo očistiš. Kje pa je?

— Oddala sem ga, gospod, Pelegeji, da ga očisti.

— Kakšen nered? Vzeti znate, a ne nazaj prinesli... Zdaj naj pa romam brez halje!

(Konec prh.)

pogum in je na neumljiv način zopet krenil na Dunaj. Odtod je zopet pobegnil in je hotel preko Bordeauxa zbežati v Ameriko. V Parizu pa je premenil smer svojemu begu in je šel v Bruselj. Tam pa so neodločnega in zmedenega defraudanta začele mučiti skrbi, da so na Dunaju že odkrili njegovo poverjenost in je zopet krenil na Dunaj, kjer so ga spoznali in prijeli.

* **Soproga je hotela umoriti.** V Lincu je primešala delavcu Francetu Schoberleitnerju njegova soproga strupa v juho, da bi se lahko poročila z drugim. Sosedje so naglo obvestili zdravnika, ki se mu je posrečilo ohraniti Schoberleitnerja pri življenju. Schoberleitnerjevo so prijeli in izročili sodišču.

* **Strašen detomor.** V moravski vasi blizu Znojma je šla kmetica Nebolova pod streho svoje hišice in je zapazila mačko, ki je željno nekaj glodala. Kmetica ni takoj spoznala, kaj ima mačka, ko pa je natančneje pogledala, je z grozo opazila otroško truplo. Takoj so dognali, da je dekla Nobelove, Josipina Kubik, ki je imela razmerje z voznikom Černyjem, porodila 26. novembra živga otroka, a ga je takoj umorila in vrgla mački, da ga požre.

* **Podgane so ga požrle.** Posestnik Ludvik Ezontos v Tocoskurtu na Ogrskem, ki je bil znan kot samski čudak, je umrl pred dnevi za kapjo. Ker Ezontosa dolgo niso videli, so udrli v njegovo stanovanje. Ležal je na tleh in so ga bile podgane že skoro popolnoma požrle.

* **Zrakoplovska smrt.** Blizu Sileya je padel na zemljo zrakoplov, kjer je bil zrakoplovec Robert Oxley z nemškim potnikom Weißom. Zrakoplov se je popolnoma razbil. Oxley se je tako poškodoval, da je bil takoj mrtev; Weißa so prenesli umirajočega v obrežno stražnico.

* **Samomor vsled katarja.** Iz Nice poročajo, da se je usmrtil budimpeštanski inženir Pavel Sarvassy s strelom iz pištole. O inženirjevem samomoru so krožile različne vesti; da se prepriča o njih resničnosti, je odpotoval samomorilec brat profesor budimpeštanske tehnike dr. Emerik Sarvassy v Nico. Dognal je, da je izvršil inženir samomor zagradel, ker je bil razburjen vsled neugodne diagnoze, ki jo je podal zdravnik o njegovem kroničnem katarju.

* **Prekanjen zavarovalni slepar.** V Peterburgu so prijeli zavarovalnega sleparja Poplavskega, ki je dolgo vrsto let goljufal zavarovalnice za velike vsote. S pomočjo ponarejenih mrtvaških listov in drugih osebnih dokumentov je izvrševal svoje sleparije. Za mrliški ogled potrebna trupla si je oskrbel na ta način, da je jemal iz bolnice v svojo oskrbo smrtnobolne bolnike, ki jih je naznanjal policiji na imena ponarejenih dokumentov. Ko so bolniki umrli, se je zvršil mrliški ogled in slepar je prišel do napačnega mrtvaškega lista. Dvakrat se mu je posrečilo oslepariti novjorško in rusko zavarovalnico po 85.000 kron.

* **Čudna verska sekta.** V Saratovu na Ruskem so odkrili strašno versko sekto. V tej sekto ne sme čez 60 let živeti noben ud, ki hoče rešiti svojo dušo. Kadar je član star 60 let, tedaj ga zadavijo ali zadušijo med prepevanjem psalmov. Policija je prišla na sled, da so stari ljudje nenadoma izginjali. V molitvenici sekto so odkrili podzemeljsko hodnike, kamor so fanatiki zakopavali svoje žrtve.

* **Grozodejstva vojne.** O italijanskih grozodejstvih v Tripolisu se je mnogo pisalo, ali tudi Turki niso nedolžni pri teh sramotnih dejanjih. V Tripolisu so Arabci iztaknili italijanskim vojakom oči in jih kruto razmesarili; tudi so italijanske ujetnike pribijali na križ. Trupla umorjenih italijanskih vojakov so ležala mesec dni nepokopana. Turška baterija je mirno gledala, kako so bili štirje berzaljeri do vratu zakopani v pesek in so po cele dni gledali smrti v obraz. V arabskih vrstah so bili turški vojaki kot nadzorniki in voditelji. Prav tako so se pregrešili Turki in Arabci proti italijanskemu rdečemu križu. Italijani so z grozodejstvi začeli, Turki in Arabci pa so jih v tem žalostnem poslu posnemali.

* **Nova Edisonova iznajdba.** Edison je izumil aparat, s katerim lahko preskrbujejo podmorske čolne s svežim zrakom. Vsled iznajdbe ostane moštvo podmorskega čolna lahko nad tisoč minut pod morjem.

* **Dehteče dame.** V gozdnem parku velikega zračnega zdravilišča, ki ga zelo posejajo takozvani elegantni ljudje, je dalo ravnateljstvo nabiti naslednje, uvaževanja vredno naznanilo: „Vse dame, ki se morajo vsled neprijetnih izpuhtevanj svojega telesa parfimirati, se prosijo najvljudneje, naj uporabljajo te blage dišave zmerno, da obrani gozdni park svoj značaj kot zračno zdravilišče. Ravnateljstvo.“ Čuvaji so poskrbeli za vestno izpolnjevanje tega predpisa s tem, da demonstrativno molili svoje nosove proti vsaki dami, ki jim je prišla nasproti. In kmalu je bil sveži gozdni zrak prost vseh tujih dišav.

Naročajte se na Zarjo!

Mlečna vojska na Viču Glincah.

Pozabljeni so volilne obljube klerikalcev in liberalcev, minule so volitve in z njimi tudi prijaznost klerikalcev in liberalcev do delavstva. Viški liberalni in klerikalni kmetje se pripravljajo podražiti delavstvu na Viču, Glincah in v Rožni dolini mleko od 20 vin. na 24 vin. Kakor hitro je delavstvo zvedelo za to oderuško nakano, se je zlasti delavskih žen polotila silna razburjenost, kateri so dali duška že na več sestankih. Ker pa se širi govorica, da bodo liberalni in klerikalni kmetje v nedeljo izpred cerkve dali razglasiti zvišanje mlečnih cen, je delavstvo z Viča, Glincah in Rožne doline sklicalo v sredo zvečer k Traunu na Glincah velik

Ljudski protestni shod.

Dvorana pri Traunu je bila ob določeni uri nabito polna delavskih žen in delavcev, tako da se je za zborovalce morala odpreti še zadnja dvorana. Shod je otvoril sklicatelj sodrug C e l a r c; shod je na to izvolil v predsedstvo sodruga Pajntarja, da je podelil besedo poročevalcu

sodr. dr. Tomšič-u,

ki je opisal predvsem postane draginje in med drugim izjavil: Če so klerikalci ob času državnoborskih volitev trdili, da je draginja le socialno demokratična fraza, pokazuje današnji shod, da si draginje niso izmislili socialni demokrati, temveč da ljudstvo hudo občuti draginjo, katero povzročuje agrarna politika naše države; najgorečnejši zastopniki te oderuške draginje so ravno klerikalni poslanci. Na Dunaju so glasovali za visoke colnine na življenske potrebščine ljudstva, doma na Slovenskem pa pospešujejo organizacije, ki imajo namen konzumentne sleči do nagega. Klerikalci se protivijo odprtju državnih mej za uvoz mesa in živil iz drugih držav, doma pa višajo cene živilom, češ ker ne more drugače kmet izhujati.

Govornik se nato peča s cenami živil v Ljubljani in okolici pred 80 leti in pojasni, za koliko so živila vsled carine dražja in preide na pripravljajočo se

mlečno vojsko.

Podraženje mleka, ki ga sedaj nameravajo viški kmetje, je neopravičeno. To je naravnost hudodelski atentat na delavske otroke. Kmetje po deželi prodajajo mlekarjem mleko po 10 in 12 vinarjev. Konzumentje na Glincah in v Rožni dolini se morajo braniti proti temu zvišanju. Roparski komandi viških kmetov se ne sme delavstvo ukloniti. Delavstvo si lahko samo pomaga, če se združi in skupno osnuje lastno mlekarjo, ki bo dobavljala ceno mleko in ga po lastnih cenah abonentom oddajala.

Glinškim delavcem lahko posreduje nakup mleka delavski konzum na Glincah. Treba je delavskim ženam le složnega nastopa in v kratkem času ne bodo dobivale le cenejšega mleka, imele bodo tudi vse polno drugih koristi in ugodnosti zadržane mlekarne. Dunajsko delavstvo je že enkrat izvajalo tako mlečno vojsko in pred petimi leti so tudi ljubljanski konzumentje uspešno se ubranili zvišanju mlečnih cen. Draginjski odsek v parlamentu je po prizadevanju socialnih demokratov poslancev sklenil pred 14 dnevi vse polno ugodnosti za mlekarne zadržane konzumentov in te ugodnosti bodo prišle v prid tudi organizaciji glinških konzumentov, če si ustanove svojo mlekarjo. Govornik razmotriva na to še sklepe draginjskega odseka, ki se tičejo mleka in mlekarjskih zadrug in nato sklene:

Preje kot smo pričakovali, se je pokazala hinavščina klerikalnih in liberalnih kmetov, ki hočejo skupno odreti delavske družine. Počenjanje teh ljudi mora odpreti oči vsakemu delavcu. Naša stranka ne dela delavstvu nobenih obljub, hodi pa med delavstvo, da mu pojasni izvor sedanjih razmer in pa pokaže orožje, s katerim se delavstvo lahko ubrani. Delavstvo samo ima v rokah moč; če jo hoče pokazati, naj se združi v složnem boju, v katerem se mu ni treba bati za končno zmago. (Viharno odobravanje.)

Govoril je na to tudi še sodrug C e l a r c. Na njegov predlog so zbrali zborovalci odsek 6 članov in sicer za Glince: sodruga Celarca, Beseničarja in sodruginjo Novak, za Rožno dolino sodruga Zajca, Klemenčiča in sodruginjo Laznik. Shod je nato z velikim navdušenjem soglasno sklenil v slučaju, da viški kmetje mleko podraže, bojkotirati viške kmete in od njih ne kupiti niti kaplje mleka; izvoljenemu odseku pa je poveril nalogo takoj glede ustanovitve mlekarne in dobave cenene mleka storiti primerne korake. Prostore za mlekarne v Rožni dolini in na Glincah so na shodu navzoči ponudili brezplačno na razpolago.

Ljubljana in Kranjsko.

— V pravo vojno stranko so se prelevili naši klerikalci. „Slovenec“ tekmuje z Danzerjevo polblazno „Armee Zeitung“, klerikalni poslanci v državnem zboru bi pa radi igrali Napoleona III. Seveda se dela pobožni krščanski „Slovenec“ pri tem sila nedolžnega

in prisega, da ni nikjer agresivnih namenov proti Italiji, ampak da mislijo vojni hujšakci le na obrambo. To je jako stara melodija, pa je tudi že tako znana, da se niti najmlajši kalini ne vjamejo več z njo. Kdor hoče vojno, najde vedno krivca, ki ga „izziva“. V četrtek je zbral „Slovenec“ cel šopek „dokazov“, da hoče Italija vojno z Avstrijo. Ali ljudje, ki žive v tej državi in opazujejo že par let, kaj se godi v gotovih krogih, niso tako naivni, da bi kaj verjeli takim „dokazom.“ Klerikalni list pripoveduje, koliko vojaštva da je Italija baje mobilizirala. Izračunal je, da ima 60.000 mož več nego znaša navadno mirovno stanje. Toda taki podatki, opirajoči se zgolj na časniška poročila, nimajo nobene veljave in vsak otrok ve, da ne bi bilo treba v „Corriera della Sera“ hoditi iskat informacij, če bi bilo res kar 385.000 mož mobiliziranih. Taka velikaška gibanja ne ostanejo tajna in Avstrija je brez italijanskih listov izve, kar se ne da skrivati. Toda, če bi bila ta mobilizacija resnična in če bi bila ona vzrok znanih hujškarij v Avstriji, tedaj bi se bilo treba pač spomniti, da ni bilo te mobilizacije lani in predlauskem, vojne hujškarije pa opazujemo in poslušamo že par let. Če ne bi bila „Slovenčeva“ lokavost tako prozorna, da jo je spoznati brez Röntgenovih aparatov, bi človek dejal, da zna silno spretno mešati vojaška in politična vprašanja. Ali sveti list, ki ne more dočakati, da bi tekla kri, ne bo z svojo svojo zvižnostjo nikomur dokazal, da je zunanja politika stvar vojaških faktorjev. Po ustavi se vojak nima vtikati v politiko in vojska ni gospodinja države, temveč njen aparat. Ne čudimo se pa „Slovencu“ in klerikalni stranki nič. Njeno krščanstvo je že davno tako in če podaja katoliški list nekatere izjave, ki naj bi bile „lojalne“, tedaj dobro vemo, zakaj se obrača klerikalizem na tisto stran, kjer naj bi izšlo novo solnce. Seveda se takemu glasilu slabo podaja, če čita drugim levite o lojalnosti.

— Dr. Sušteršič in dr. Korošec hočeta, kakor pripoveduje „Slovenec“ v proračunskem odseku opozoriti vlado, da se moramo „zavarovati zoper laške namene“. To zavarovanje seveda ne pomeni nič drugega, kakor par sto milijonov za nove ladje, utrdbe in kanone. Zakulisna politika, ki sili že par let, da bi se še bolj pritiskalo na ljudstvo in izželo iz njega še več žrtev za militarizem in marinizem, je prišla v zagato. Imela je, kakor znano, nekoliko nezgod, izgubila je nekoliko stebrov, pa se je domislila, da bi bilo treba nekoliko izpremeniti taktiko. Želje vojnih hujšakcev naj bi se prikazale kot „ljudske želje“, pritisku od zgoraj naj bi se pridružil še povrh pritisk od spodaj, in tako naj bi se pripravila tla, da bi vojna uprava lahko primarširala z novimi, doslej še nikdar ne doseženimi zahtevami pred delegacije. Fraze o potrebi vojaškega razvoja, bajke, da zaostajamo na polju militarizma in marinizma ne „vlečejo“ več, zato je treba krepkejšega motorja in hudič na steni mora postati groznejši kakor doslej. Nevarnost vojne z Italijo ima pripraviti delegate ob razum, pa do tega, da bodo v nezvesti glasovali za vse, kar se od njih zahteva. Nameni Sušteršiča in Korošca so naročeno delo, s potrebnimi ljudstvom pa nimajo prav nobene zveze. „Slovenec“ naj vzame še debelejšje črke za svojo trditve, da so vsi Jugoslavozi za vojno z Italijo, pa vendar iz te laži ne bo postala resnica, ampak ostalo bo tako, da služijo krščanski klerikalci tujim, neljudskim in ljudstvu naravnost sovraznim namenom. Klerikalna stranka bi že rada imela vojno z Italijo, to ji verjamemo. Saj je to star klerikalni program. Ali če bi imeli Jugoslavozi glasovati o vojni, bi ostali glavarji klerikalne stranke prokleto osamljeni s svojo hudobno, s človeškega in s krščanskega stališča enako zločinske hujškarije.

— **Mladoločkega kluba** kar ne more dosti prehaliti „Slovenski Narod“, odkar je v njem ljubljanski poslanec dr. Ravnihar. „Najodličnejši češki klub“ ga imenuje; pravi, da stoji v parlamentu na „najelitnejšem mestu“; in če se nekoliko potruji, najde gotovo še nekoliko podobnih superlativov. „Slov. Nar.“ je namreč jako spreten in njegovo pero ne čuti nobenih bolečin, če mora pisati vsak dan drugače. Enkrat je Masaryk njegov vzor, drugič Klofač, tretjič pa Kramar. Zdaj, ko so mladočehi odpeljali drja. Ravniharja s seboj v vladno večino, doživimo še nekoliko dokazov te njegove izpreminjavalne moči. O ministrih ne najbrže par dni molal, da ne bo metamorfoza preveč kristalna. Potem postane grof Stürgkh polagoma moder in previden državnik, s Hohenburgerjevimi dokumenti se zakuri peč in njegovi kandelabri se odneso pod streho. Vse vladne napake se izpremenijo v vrline in iz divjih Slovencev napravi „S. N.“ polagoma krotke ovčice. Kadar bo dr. Ravnihar glasoval za nove davke, bo „S. N.“ dokazoval, da se s tem omejuje pijančevanje. Kadar bo Ravnihar dovoljeval več rekrutov, nas bo „Narod“ poučeval, da je kasarna izvrstna šola in da se s tem množi število Slovencev v armadi. Kadar se bodo pokopavale socialne zahteve, bomo slišali pesem o pretiranosti. Kar je bilo doslej v „Narodu“ črno, postane belo, in kdor bo hotel imeti kaj zabave, si jo lahko poskrbi

prav po ceni. Primerjal bo vladni „Slovenski Narod“ z opozicijskim „Slovenskim Narodom“, pa bo imel vsak dan toliko smeha, da pozabi na draginjo in na vse gorje.

— **Razumemo pa zdaj vendar**, zakaj je dr. Ravnihar moral vstopiti v mladočehski klub. „Slov. N.“ je popolnoma pojasnil to nujno potrebo. Mladočehi namreč nikdar ne bodo drju. Ravniharju kratili pravice, da „v imenu slovenskega ljudstva zahteva, kar nam gre in v našem imenu tudi svari, če bi bilo treba“. To je seveda velikaška pridobitev. Zahteva lahko in tudi svariti sme. Nismo vedeli, da tega ne bi smel ali ne bi mogel, če bi bil varoval svojo neodvisnost. Glej šmenta! Da more zahtevati in svariti, je torej moral vstopiti v Kramarjev klub in na njegovo povzelje napraviti „Rechts um! Direktion Stürgkhov nos! Marsch!“

— **Mila jesen.** Bliža se Božič, ako pogledamo v pratiko, vidimo, da trka zima na vrata — mila letošnja jesen pa nas vsega tega nič ne spominja. Zarki jesenskega solca si jeje toplo, ponekod brste drave, cveto posamezne veje na jablanah, cveto vijolice in jagode itd. Zadnjič je prinesla na trg kmetica celo sveže, lepe gobe in jih seveda naglo prodala za drag denar. Da rastejo o sv. Miklavžu sveže gobe v naravi, se pač ne zgodi tako lahko.

— **Zagorje ob Savi.** V poročilu o izidu naših občinskih volitev smo med izvoljenimi socialno-demokratičnimi odborniki pozabili omeniti sodruga I v a n a Č i č a, ki je dobil tudi okrog 330 glasov. Naj blagovolijo čitatelji vzeti ta popravek na znanje.

— **Za „Narodom“ je pripeljalo seveda tudi „Jutro“** ter nam podtika kompromis s klerikalci. Za „Jutrovega“ dopisnika velja tedaj v polnem obsegu kvalifikacija, ki smo jo glede na „Narodovega“ dopisuna označili v četrtekovi številki „Zarje“. Naj sprejmejo take liberalne kreature izraz našega najglobljejšega zaničevanja!

— **Oj, ti presrečna domovina!** Kako daleč sega včas naroduška smešnost gostilniških filistrov, nam svedoči zagorski dopisnik „Jutra“, ki se je v poročilu o naših občinskih volitvah med drugimi bedarijami povzpел do naravnost fenomenalne hipoteze, da je izvolitev 13 liberalcev zaeno zmaga — slovenske ideje!!... Da, da, Vi Bleiweis, T o m a n i, L a v r i č i, vsi Vi prvoboritelji slovenski, ki ste vodili naš narod iz teme k luči, ki ste vžigali v njem iskro narodne samozvesti, kaj ste Vi vsi skupaj v primeri z rodoljubnimi junaki naše doline zagorske!... Vaša slava gineva liki pomladni sneg pred duševnimi kapacitetami raznih Korbarjev, Blažičev, Weinbergerjev, Bajcarjev in Fliskov!... Vi, socialistični brezdomovinci, zaman so vsi vaši izdajalski naklepi, dokler se bo usoda Slovenstva opirala na take strebe!... Pojdite rajši vase, delajte pokoro in glejte, da pade nekoč tudi na vas vsaj plamenček te rodoljubne slave!... Sicer pa brez špasa: Ljudje božji, pazite na svoje želode!!...

— **Nesreča v Grubarjevem prekopu.** Ko so v četrtek zjutraj pri odcepu Ljubljane v Grubarjevem prekopu neki pilot hoteli popolnoma zabiti, je delavec Jakob Gabrovšek, rojen 1876 v Poduartu, pristojen na Vrhniko, stanujoč v Cerkveni ulici št. 21, dejal na pilot podstavek ter potem zraven postal. V tem je strojnik spustil norea in ko je ta udaril po podstavku, je ta padel s pilota Gabrovšku na desno nogo ter mu zmečkal tri prste. Ponesrečenca so na odredbo došli policijske komisije prepeljali z rešilnim vozom v deželno bolnišnico.

— **Elektrokinematograf „Ideal“.** Spored za soboto 9., nedeljo 10. in ponedeljek 11. decembra: „Luzern“. (Prekrasen naravni posnetek.) „Ga. Babitas prijateljica živali“. (Jako komično.) „Žrtev dolžnosti“. (Senzacijska ameriška drama.) „Dolžnost in čast“. (Zanimiva drama.) „Nie Winter in tatvina Mone Lise“. (Komični prizor.) „Akrobatska družba Viktor“. (Varietna slika.) „Kristjan namestni ženin“. (Jako komično.) — V torek „Moč ljubezni“. (Ljubezensko življenje.) (Umetniški film Nordiskfilms Co.) — V petek, 15. decembra specialni večer s kriminalno dramo, roparskim umorom v Londonu, z lepo jahalsko romarom in dvema velekomičnima slikama: „Luka merilno stojalo“ in „24urni dopust“.

Štajersko.

— **Slovensko gledališče v Mariboru.** Dramatično društvo v Mariboru vpripori dne 10. decembra 1911 v gledaliških prostorih „Narodnega doma“ žaloigro „Razbojnik“, spisal Friderik Schiller, poslovenil Franc Orehek. Sodeluje orkester „Glasbenega društva“. Blagajna se odpre ob pol 7. zvečer. Začetek točno ob pol 8. zvečer. Predprodaja vstopnic pri g. Weizlnu, trgovcu, Zg. Gosposka ulica 33. Ker se tudi to pot igralci jako pridno pripravljajo za nedeljski nastop, je uspeh igre zagotovljen.

— **Hudičeva rodbina.** Kajzar Josip Klemenčič iz Tribolč pri Ormožu je močno vdan pijači in je zelo sirov človek, ki vedno muči svojo ženo Marijo, tako da je ta že večkrat ušla k staršem in so jo le težko spravili

nazaj. Klemenčič je čisto pretil ženi s smrtjo. Dne 12. novembra jo je tako obdelaval s kolom in ji pretil z nožem, da se je bilo resno bati za ženinovo življenje. Svojemu sosedu je dejal: „Moja tašča je hudičevka, moja žena je hudičevka in jaz sem hudič! Le poglej me! In naša hčer je tudi hudičevka! In svojo hudičevko ženo moram končati!“ Da to prepreči, so odvedli Klemenčiča v Maribor, kjer se je moral zagovarjati pred sodiščem zaradi nevarne pretnje. Ljubeznivi mož trdi, da svojo ženo ljubi s tako iskreno ljubeznijo, da jo je moral vedno s silo priveriti na svoj dom. Padel je pred svojo ženo, ki je bila pred sodiščem za pričo, na kolena in jo prosil z naslednjimi besedami za odpustitev: „Jaz, obtoženi Klemenčič, prosim svojo ljubljeno ženo za odpustitev!“ Ali žena komediantu ni hotela odpustiti in Klemenčič je dobil štiri mesece težke ječe.

Strankin vestnik.

Podružnice Slov. del. zveze „Vzajemnost“ imajo v tekočem tednu sledeče redne mesečne sestanke:

Škofjeloška podružnica „Vzajemnost“ ima mesečni sestanek v nedeljo ob 3. popoldne v gostilni pri Guzelju. Odborniki se snidejo uro popreje ravno tam.

Volitni shodi: V nedeljo ob 10. v Studenem, ob 1. v Strmci in ob 5. v Postojni.

Za Spodnjo Šiško v soboto ob 8. zvečer „pri Anžoku“ (po železničarskem shodu).

Umetnost in književnost.

Slovensko gledališče. Gospa Danilova je snoči praznovala petindvajsetletnico svojega umetniškega delovanja, bogatega ne le po letih, ampak tudi po delu, in do zadnjega kora napolnjeno gledališče je pričalo, da si je jubilarica tudi pri občinstvu pridobila naklonjenost, ki jo je v svojo poštreno zaslužila. V gledališču je bilo sploh opaziti pravo slavnostno razpoloženje. Ko se je jubilarica prikazala na odru, jo je sprejelo dolgotrajno ploskanje in izza vsakega dejanja se je moralo nešteto krat zahvaljevati za šumno, simpatično pohvalo. Po prvem aktu ji je bilo izročeno mnogo cvetic in vencev, med temi tudi srebrn lavor, ki je obdajal začetno črko njenega imena. Tovarišice in tovariši so ji častili na odru. Za svoj častni večer si je ga. Danilova izbrala vlogo »Fedore« v drami enakega imena Victoriena Sardoua. Igrala je z vsem svojim ognjem ter je imela zlasti v tretjem dejanju in nekaterih prizorih zadnjega akta krasne momente. Vloga, ki drži igralko skoraj ves čas na odru, je zelo naporna, a njeni interpretinji ni bilo do konca poznati utrujenosti; mestoma je bila njena sila še prevelika. Smrtni boj bi si pač mislili nekoliko drugače. Končno je bil avtorjev namen, da pretresa in gine gledalca s to smrtjo, ali ta učinek mora vsled prekomerno potenciranega naturalizma izostati. Največji uspeh je imela s Fedoro v scenah polnih napetosti in pričakovanja, strahu in blaženosti. Zahtevam vloge je zadoščala tudi s krasnimi taletami. — Ostali igralci so storili svojo dolžnost, kakor se spodobi ob taki slovesni priliki. G. Nučič je igral Ipanova, torej poleg naslovne glavno in v marsikaterem oziru zanimivejšo vlogo z očitno ljubeznijo! Nekateri avtorjeve neuglajenosti je po možnosti ugledil in spravil enotno figuro na oder. Jako dobra je bila tudi gdca. Thalerjeva v vlogi grofice Olge; zlasti je dobro zadela konverzациjo, ki je v ustih Sukareve že nekako klepetanje. Njen tempo je bil naravnost posnemanja vreden. Gg. Verovšek, Danilo, Skrbinšek, Šimaček, Bukšek, kakor tudi dame in gg. z manjšimi vlogami so bili dobri, z malimi izjemami prav dobri. G. Peček naj ne študira židov ali Čilev po »Fliegende Blätter«. Ta juvelir ni taka karikatura, ampak ima gotovo dobre manire. — Bilo je tukaj pravzaprav vse lepo; toda reči moramo, da bi bili videli go. Danilovo za petindvajsetletnico rajši v kakšni drugi vlogi, ki bi bila več vredna in kjer se njena umetnost bolje razvita. Sardou je bil nekoč v modi, ali posebnega pomena niso imela njegova le za scenični efekt prikrojena in v jedru neresnična dela nikoli. Fedora je bila spisana leta 1883, ali danes je to staro železo; sedanjí svet, ki se je vzdignil ob Ibsenu in Björnsonu, Tolstemu in Andrejevem, Hauptmannu in Schönherrju itd., se ne da več preslepiti s spretno tehniko, s kričnimi efekti in presenetljivimi paradoksi, pa tudi ne verjame več izumljeni sentimentalnosti. Danilova se je s to konstruirano Fedoro zelo potrudila, ali tudi najboljše igralka ne more s tako vlogo doseči uspeha, ki bi presegal večer. Koliko globokejša bi bila n. pr. njena mati v Vojnovičevem ekvinokciju, ta živa, resnična

ženska, ki jo je Danilova igrala, da si kar ne moremo misliti boljše interpretacije in je z njo zapustila trajen vtisk v gledalcih! Škoda, da ni umetnica za svoj jubilej igrala umetnikove kreature.

—an.

Iz pisarne slov. gledališča. Danes v soboto zadnji Heubergerjeva opereta „Ples v operi“ (za parabonente). Jutri, v nedeljo popoldne ob 3. se igra pri znižanih cenah zadnji v sezoni za goste z dežele Horstova izvrstna burka „Nebesana z mljči“ (za lože par) z gg. Verovškom, Nučičem in Povhetom, go. Šetfilovo (in g. Bukšekovo v glavnih vlogah; zvečer se vpripori prvi izvrstni noviteta, ljudska igra „Romantika na vasi“ V. F. Jelenca (za parabonente). — V torek novo študirana in nanovo uprizorjena Leharjeva priljubljena opereta „Grof Luksemburški“ (za par), v kateri pojeta prvič gospa pl. Foedranspergova (Angele) in gospod Horský (Bissard). Opereta je novopremijena.

Vladna predloga o pridobitnih in gospodarskih zadrugah.

Čeprav se je že mnogo zabavljalo čez postavbo iz leta 1873, eno je gotovo: Za tisti čas je bila postavba jako srečna poteza! Kljub raznim nedostatkem in pomanjkljivostim bi se lahko avstrijsko zadrugno gibanje lepo razvijalo ako bi državne oblasti pustile uporabljati postavbo po njenem zmislu in dobihotu, ter bi se ravnale po njenih navodilih. Slabo postavbo lahko uprava v praksi zelo omili z ozirom na njen učinek; koliko bolj bi morala torej pospeševati dobrobit ljudstva dobra postavba, ako imajo le dobro voljo tisti, ki naj jo izvršujejo.

Kakor znano se je zgodilo ravno nasprotno zlasti v kolikor pridejo v poštev konzumna društva. In zdaj nam predlagajo postavbo, ki sicer kaže v marsikaterih točkah napredek in izboljšanja, ki jih gotovo nečemo prezreti in podcenjevati in ki se nanje prilično še povrnemo, toda ravno v odločilnih vprašanjih nam ta predloga ne kaže napredne reforme, ampak nazadnjaško ali pa vsaj izraža stremeljenje po poslabšanju. Kajti rekli smo že: Ne toliko v tem, kaj je dovoljeno in kaj je prepovedano, ampak v tem tiči nevarnost za konzumna društva, česar načrt ne razjasnjuje, in pušča, v dvomnosti in kjer bodo torej konzumna društva izročena na milost in nemilost oblastem. In mi se moramo zanimati seveda predvsem za konzumna društva.

Vrednost postavbe merimo po tem, kakšno stališče zavzema vladna predloga do glavnih vprašanj zadrugniškega prava, ki se tičejo konzumnih društev, torej do obrtnopravnih in davčnopravnih vprašanj. Zgolj juristične konstrukcije stopajo v drugo vrsto kljub vsej važnosti, ki jim gre. Gotovo ni vseeno, če so pravne zadrugniške razmere na znotraj in zunaj srečno definirane; odločujoče pa je pojmovanje, ki ga ima in izraža postavodajec o zadrugi kot gospodarskem telesu.

V tem oziru je načrt doslej veljavno postavbo čisto gotovo poslabšal. Medtem ko označuje stara postavba samo tiste zadruge za trgovce „katerih podjetje se tiče trgovskih poslov“ in imenuje za nedopustno, „da bi se ravnalo z zadrugo, ki ima na primer za svoj namen ustanavljanje cenih stanovanj za člane, kakor s trgovcem“, nas pričujoči načrt ne pušča v nikakem dvomu, da se mora ravnati s konzumnimi društvi tako kakor s trgovskimi podjetji.

Zastoj nam hvalijo razne koristi, ki so baje združene s tem, da so za konzumne zadruge veljavni predpisi trgovske postavbe; to hvalisanje nas ne more prevarati, da ne bi opazili velikih poslabšanj, ki zadenejo konzumna društva vsled veljavnosti trgovske postavbe za konzume: Koristi globoko odvajajo poslabšanje. Kajti od trgovskega zakonika pa do obrtnega reda in od tu do davčne postavbe je samo korak. Ako označijo zadrugniške za trgovce, potem so izročeni brez usmiljenja obrtnemu redu in obdačenju. Ako pa jih označijo za to, kar so v resnici, samo za gospodarske zveze s protikapitalističnimi nameni, torej za socialne blaginjske naprave, tedaj jih ne morejo zlorabljati za trgovska podjetja.

Zategadelj se vjema z realno politiko — ali če hočete z zdravim egoizmom — ako se jasno in odločno zahteva priznanje konzumnih društev za splošno koristne družbe, ki so javnopravne korporacije s socialnimi nalagami za splošnost. Dokler ne bo ta temeljna postavba zadrugniškega delovanja živa resničnost, dokler ne bo meso in kri, tako dolgo se s konzumnimi društvi ne ravnava pravično. Kdor imenuje to predpravo, ta pozabi, da ni nikak predprava, ako se odvzame ali vsaj olajša pritiskavcu težko breme, ki bi ga moralo potlačiti k tlom in ki ga pa Herkul igranje prenaša. V primeri s posedujočimi razredi, kamor moramo kljub vsem protestom prištevati tudi obrtnike, so pa delavci gotovo gospodarsko najslabotnejši element; da se tudi oni poslužujejo zadrugnih organizacij in da je del mesečnih krogov celo v konzumnih društvih: to še davno ni razlog, da bi naložili konzumnim društvom

tista bremena kakor drugim. Zveza konzumentov vseh razredov je utopija, ki se ne bo nikdar uresničila v kapitalističnem družabnem redu. Veseli bomo, ako bo konzumna organizacija nekoč obsejala vse družine neposredujočih razredov.

Državni zbor.

Dunaj, 7. decembra.

Na današnji seji se je pričelo drugo čitanje proračunskega provizorija. Od slovenskih poslancev je govoril dr. Vrstošek, ki je porabil štiri ure za reči, ki bi se bile dale povedati v pol ure. Sicer ni podala ta debata nič zanimivega, zakaj Steinwenderjevo poročilo obsega že znane reči. Pred prehodom na dnevni red je predsednik naznanil, da sta prišla na državni zbor dva perzijska telegrama zaradi nevarnosti, ki žuga neodvisnosti Perzije od Rusije in Anglije. Po proračunski debati pa se je zgodilo nekaj nenavadnega: Ministra Heinold in Georgi sta odgovarjala na interpelacije.

Perzijci protestirajo.

Predsednik naznanja takoj po otvoritvi seje, da je dobil dva brzjava iz Pere s podpisom „Endžumen Saadet“ in iz Teherana od predsednika medžlisa, Motamen el Milka. Telegram iz Teherana je sestavljen v francosčini in se glasi:

„Ker je soglasna volja dežele, ki ljubi svojo svobodo in jo hoče ohraniti za vsako ceno, zavrniti ultimatum ruske vlade, nas hoče ta vlada upogniti z oboroženo silo. Naša edina napaka je nemara, da smo razumeli potrebo novega režima in hoteli dovesti deželo na pot reform in preporoda.“

Polni prepričanja o svoji nekrivdi in ne da bi se zavedali kakšnega agresivnega dejanja, apeliramo na človeško čuvstvo avstrijskega parlamenta, kličejo mu: Ali hočete Vi, ki ste uživali blagoslov svobode, gledati, kako pada narod, kateremu očitajo, da je simpatiziral z načrti za rešitev svoje bodočnosti? Ali hočete trpeti, da se potepta Perzija, ker je hotela obvarovati svoje narodno dostojanstvo in gojiti čuvstva, sveta vsem svobodnim narodom?

Zaupajoči v čast in pravičnost plemenitega naroda, ki ga zastopate, smo prepričani, da poseže naš apel naravnost v Vaša srca in da nam bo v dragoceno podporo za rešitev, ki se vjema z dostojanstvom in neodvisnostjo Perzije.

Predsednik medžlisa: Montamen el Milk.

Na dnevnem redu je drago čitanje proračunskega provizorija.

Poročevalec dr. Steinwender pravi: Če se zračuna, kaj se dovoljuje za leto 1912 z dohodki posojil, se dobi svota 235½ milijona. Ta znesek se ima porabiti za izdatke, kateri večinoma nikakor niso produktivni. Samo izdatki za železnice in za telefon se lahko smatrajo za produktivne. Vojaški krediti in primanjkljaj tekočega poslovanja kaže čisti deficit, ki znaša nedvomno več kakor sto milijonov. Prav čudno je, da povečavata civilna in vojna uprava neprehoma izdatke, ne da bi se mislilo na to, odkod dobiti pokritje. Zbornica je dolžna vzeti vladne predloge o pokritju v razpravo in odkazati davčne načrte odseku.

Nato sta govorila češki narodni radikalec dr. Hübschmann in slovenski klerikalec dr. Vrstošek.

Debata se je prekinila. Minister za notranje zadeve Heinold je odgovoril na interpelaciji Vitika in Breiterja zaradi drohobinskih dogodkov, rekoč da je za žrtve skrbela občina in trije podporni odbori, ki so nabrali 136.000 kron, ministrstvo pa je nakazalo 100.000 kron iz državnih sredstev.

Domobranski minister Georgi odgovarja zaradi napadov Danzerjeve „Armee Zeitung“ na državne uradnike, da nima vojna uprava nobenih stikov s tem listom in da članek proti uradnikom gotovo ni prišel iz častniških krogov.

Nadalje odgovarja Georgi na neko interpelacijo, da se častnikom ne predpisujejo duhovne vaje, ampak da je apostolski vikar mislil le na prirejanje religioznih predavanj, na katera se nihče ne sili. Častnikom se bo le naznanjalo, kdaj in kje je tako predavanje in bodo nanja vabljeni, silil se pa ne bo nihče. Za „verske vaje“ pa oficirji ne bi imeli časa.

Predsednik naznanja, da je več kakor devetsto predlogov odkazanih odsekom. Izvzeti so samo tisti, zaradi katerih je bil vložen poseben ugovor, da se ne smejo odkazati brez prvega čitanja.

Prihodnja seja je v ponedeljek ob 3. popoldne.

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Gibanje italijanskih čet.

Rim, 9. dec. Iz Tripolisa poročajo: Italijani so se razdelili v dve oddelki; eden gre proti Tarhuni, drugi v Ajncaro. Poveljnik je dal graditi iz Tripolisa v Ajncaro in zahodno v Zanzar dve osko-

tirnih železnic. Proga v Ajncaro bo gotova v 20 dneh.

Dardanele.

Carigrad, 9. dec. „Ikdam“ poroča, da je predvčerajšnji ministrski svet odločil, da se ni prišel čas za otvoritev Dardanel. V tem smislu Turčija tudi odgovori Rusiji.

Odgovor velevalsti na rusko noto.

Carigrad, 9. dec. Porta je že dobila od nekaterih velevalsti odgovore na ruske načrte z ozirom na Dardanele.

Notranji položaj na Turškem.

London, 9. dec. Na političnem obzorju Turčije se zbirajo temni oblaki, ker so se združile opozicijske stranke. Vsled tega je odločeno, da stališče odbora za edinost in napredek jako ogroženo. Ako imajo opozicijske stranke posrečilo za vrnitev izpodrinili odbor za edinost in napredek, tedaj bito pomnilo na Turškem državljansko vojsko. Položaj se je poostрил zlasti še zategadelj, ker so se pojavila v armadi nasprotstva in je častniški zbor razdeljen v razne opozicijske struje.

Z Balkana.

Carigrad, 9. dec. „Ikdam“ poroča o osredotočevanju bolgarskih in črnogorskih čet ob turški meji. Notranji minister in civilni inšpektor odpotujeta v ponedeljek v Macedonijo, da preštudirata ondtni položaj.

Mesno vprašanje.

Praga, 9. decembra. Agrarni „Venkov“ poroča, da je vlada opustila misel na pogajanje z ogrsko vlado glede na uvoz mesa, ker ni upanja, da bi dovedla do praktičnega rezultata. Ogrski pogoji so za ogrsko vlado neprecenljivi.

Ministrska kriza na Črnigori.

Cetinje, 9. decembra. V ponedeljek bo skupščina volila novega predsednika. Vlada kandidira Gojnicia, protikandidat je bivši minister Plamenac, katerega bo volil znaten del vladne stranke. Če podleže vladni kandidat, je ministrska kriza neizogibna.

Francoski smodnik.

Pariz, 9. dec. Preiskovalna komisija je dognala, da je bil na krovu oklopnjače „Justice“ smodnik enake vrste, kakor na „Libertéji“. Zaloge tega smodnika so večeraj izložili; velik del je bil pokvarjen.

Rusija in Perzija.

Izjava Morleya v angleški lordski zbornici.

London, 8. dec. Na interpelacijo lorda Curzona o angleški politiki v Perziji je odgovorjal John Morley. — Dejal je, da Rusija ne krši nedotakljivosti perzijskega ozemlja; njeni vojaški koraki so le začasni in ne kršijo angleško-ruskega dogovora. Angleška vlada je ruski sporočila, da bi eksšaha v nobenem slučaju ne mogla pripoznati. Osnovno načelo angleške politike v Perziji je: Ohranitev angleško-ruskega dogovora. Drugo načelo je: z blagohotnim posredovanjem olajšati položaj perzijski vladi.

Pomirjenje v Perziji.

Teheran, 9. decem. Na perzijske kroge je napravila angleška izjava najugodnejši vtisk; pomirjevalno vpliva zlasti zatrnilo, da angleška vlada ne odneha od dogovora z l. 1907.

Revolucija na Kitajskem.

Odprava kite.

Peking, 9. dec. Včeraj je izšla naredba, ki dovoljuje Kitajcem, da si odrežejo kite.

Proti revolucionarjem.

Mukden, 9. dec. Mandžurski podkralj je ukazal, naj smatrajo tiste osebe, pri katerih dobe orožje in revolucionarne letake, za Kunguze in jih obglavijo. Prebivalstvo je s to odredbo zelo nezadovoljno. Več pokrajinskih uprav noče izvrševati tega sklepa. Revolucionarji so baje poslali podkralju smrtno obsodbo.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba Zarja.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Restavracija „Matjan“

(bivši katoliški dom) Turjaški trg števil. 1. se priporoča sl. občinstvu, društvom za prireditve zabav, veselice, sestankov, shodov i. t. d.

Toči se pristna vina iz vinogradov gosp. pl. Holleg. — Sprejemajo se v abonement na dobro domačo hrano za kosilo in večerjo. — Cene solidne in postrežba točna.

Se priporoča za obilen obisk

Ivanka Matjan, restavraterka.

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. - Stari trg št. 8.

skladišče oblek domačega izdelka gospode in dečke. — Velika izbira tu- in zemskega blaga za obleke po meri. — Solidna postrežba. — Vedno nizke cene.

Mlado, staro,
Vsak pove:

Ta pa je za me!

Ker se samo z njim krepčam,
Vedno zdrav želod'c imam!

Najboljši želodčni liker!

Sladki in grenki.

Ljudska kakovost liter K 2-40.
Kabinetna kakovost „ „ 4-80.
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano

Kuč za slabokrvne in prebolele je zdravniško priporočeno črno dal-matinsko vino Kuč najboljši sred-stvo, 5 kg franko K 4-50.

Br. Novaković, Ljubljana

Ceno posteljno perje!
Najboljši češki nakupni vir.

Zgotovljene postele iz gostonitnega rde-čega, modrega, be-lega ali rumenega nankinga, pernica 180 cm dolga, 120 cm široka, z dvema glavnica, 80 cm dolgi, 60 cm šir., polnjena z novim, sivim, prav stanovit-nim puhastim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh 24 K; posamezne pernice 10, 12, 14 in 16 K, zglav-nice 3, 3 50 in 4 K. Pernica 200 cm dolga, 140 cm šir. 13, 14 70, 17 80, 21 K, zglavnica, 90 cm dolga, 70 cm šir. 4 50, 5 20 in 5 70 K, spodnja pernica iz močnega, črtastega, gradla, 180 cm dolga, 116 cm široka 12 80 in 14 80 K. Razpošilja se po povzetju, od 12 K naprej franko. Lahko se franko zamenja za neugajajoče se vrne denar. Natan. cen. gratis in fr. S. Benisch, Dešenice 758, Češko.

Svarimo

vse, ki kašljajo, so hripavi, zasle-zeni in nimajo teka, če opažajo, da jim gine te-lesna težja, ako se ponoči pote, ako se čutijo sla-botne in onemo-gle, ali te nevarne znake opazijo na katerem svojev, da si naj ne kva-rijo želodca z raz-ličnimi tajnimi sredstvi, nego naj takoj naroče

Örkényjev lipov med (sirup),

da preprečijo razširjanje zla. — Örkényja lipov med (sirup) prekaša vsa podobna sredstva, ublaži kašelj, iz-borno razkraja slez, izboljša tek ter prežene zoprno, telo slabeče pomočno potenje. Na angleški razstavi odlikovan z zlato svetiljo. Poizkusna steklenica 3 K, velika stekle-nica 5 K, 3 velike steklenice franko 15 K. Po povzetju se dobiva samo pri edinem izdelovalcu

Hugon Örkény, lekarnar,
Budapešta, Thököly-ut 28. Depot 46.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska c. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler. Vozna kolesa
Ceniki zastoni in franko.

Božične in novoletne
ter sploh vse vrste
razglednice
kakor tudi

reklamne koledarje

ter vsakovrstne

:: tiskovine ::

po najnižjih cenah
pri L. Pevaleku Ljubljana.

Kupujte „Zarjo“

Trgovina s papirjem, pisalnimi in ri-salnimi potrebščinami

Jernej Bahovec
naslednik

Ivan Gajšek

Ljubljana, Sv. Petra cesta 2.

(Palača Assicurazione Generali).

Tovarniška zaloga pisemskega papirja in šolskih zvezkov. — Razglednice: ljubljanske, pokrajinske, planinske itd. — Založništvo nastenskih slik za Černivčovo računice. — Slikarske potrebščine: barvice, čopiče itd. — Črnila vsake vrste. — Ve-lika zaloga klipov slovenskih literatov. — Spomin-ske knjige.

Gramofoni - automati !!

□ □ □ tovarniška zaloga □ □ □

GRAMOFON-AUTOMAT za gostil-nice z vnetom po 10 ali 6 vin. z 20 kom. in 1000 šivank samo 95 K

FINI GRAMOFON z 10 komadi in 1000 šivank samo . . . K 30—

Za vsak gramofon pismeno jamstvo.

Gramofon-Atelier

A. Rasberger

Ljubljana, Sodna ulica 5.

Pazite natančno na naslov. Jaz ne prodajam ur in šivalnih strojev. Imam špeci-elno samo gramofone, godbene automate in druge mehanske godbene stroje. Lastna delav-nica za popravila.

Pišite po cenik. — Predno kje kupite, oglejte si moje zalogo.

Vse potrebščine in vsakovrstno kolesje v zalogi.

Laška in dunajska

kuhinja

Šelenburgova ul. 7

nasproti glavne pošte

Vsak čas se dobe mrzla in go/ka je-dila, zmiraj sveže morske ribe in iz-vrstno in ravno došlo „Brioni“. Fina polenovka. Kuhinjo vodi staro-znani kuhar gospod Sornato. Sprejema se abonente na hrano in deklice v pouk. Na novo urejeni prostori. — Slavnemu občinstvu se najljubneje priporoča

Ljudevit Haidinger.

Najnižje cene!

Pristno gorenjsko in koroško

sukno

Največja zaloga pri

A. & E. Skaberné,

LJUBLJANA, Mestni trg 10.

Najnižje cene!

Francosko žganje „Diana“

je najbolje domače sredstvo

dobiva se pri vsakem boljšem trgovcu na deželi, ter v Ljubljani v lekarni g. Gabriela Piccoli in pri gosp.:

Franc Babič,
Berjak & Šober,
Viktor Cantoni,
B. Cvančara,
L. Češnovar,
Marija Jemec,
Ivan Jelačin,
A. Jerše,
Anton Kanc,
Lod. Kotnik (Šiška),
J. Krivic,
Ant. Krisper,
Leskovic & Meden,
Antonija Mehle,
Tomaž Mencinger,

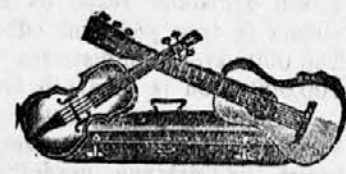
Josip Mihelič,
J. Oblak,
J. Perdan,
V. Petričiča nasl.
J. Samec,
Ivan Pintar (Šiška),
J. Rosshäupl,
A. Stacul,
A. Sušnik,
A. Šarabon,
F. Sark,
M. Spreitzer,
Franc Terdina,
J. Vodnik (Šiška) pri

„Konsumnem društvu“ za Ljubljano in okol.

FR. HOPF

sodno zaprisežen izvedenec v Ljubljani

Šelenburgova ulica 6.

Prva, največja in najstarejša od leta 1892 obstoječa

trgovina s klavirji in godali
ter izposojevalnica godal.

Klavirji, planine, harmoniji (ameriški) najbolj slovečih firm Rößler, Stelzhammer, Schandl, Horingl in edino zastopstvo dvorne firme Förster.

Velika zaloga

violin, vseh drugih godal in pihal,
strun in posameznih delov.

Po nizkih cenah in na obroke.

Poprave in uglaševanje klavirjev jako ceno. ::

Potniki v severno in južno Ameriko

vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

Avstro-Amerikana

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električna raz-svetljavo, brezčičnim brzojavom, na katerih je za vsakega pot-nika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, posteljo, kopelj itd.

Odhod parnikov:

V sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Vsakavrstna pojasnila dajo drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

Simon Kmetetz, Ljubljana, Kolodv. ul. 26.